HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואין טועמין מפירותיה ושמואל אמר [א] כגון דאמרי הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי דשתו ליה ביום [א] חגם [ב] (אמר אמימר) ואמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא כוותיה דשמואל מיתיבי כיצד משתתפין במבוי מביאים חבית של יין ושל שמן ושל תמרים ושל גרוגרות ושל שאר מיני פירות אם משלו צריך לזכות ואם משלהן צריך להודיע ומגביה מן הקרקע משהו מאי משהו נמי דקאמר טפח איתמר שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות בשלמא לשמואל הכא תנן והכא לא תנן אלא לרב מאי טעמא תנאי היא דאמר רב יהודה אמר רב מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ וחשכה לה ועירבה לה חמותה ובא מעשה לפני רבי חייא ואסר אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל ואבעיא להו משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה או דילמא משלה עירבה לה ומשום דשלא מדעתה אמר להן ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב [ג] (בריה) דבת יעקב כי מטית התם אקיף וזיל לסולמא דצור ובעי' מיניה מרב יעקב בר אידי בעא מיניה משל חמותה עירבה ומשום דלא זיכתה לה או דלמא משלה עירבה ומשום דשלא מדעתה אמר ליה משל חמותה עירבה לה ומשום דלא זיכתה לה אמר רב נחמן נקטינן [ב] אחד עירובי תחומין (א) [ג] ואחד עירובי חצירות [ד] אחד שיתופי מבואות צריך לזכות בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או אין צריך לזכות אמר רב יוסף ומאי תיבעי ליה לא שמיע ליה הא דאמר ר"נ בר רב אדא אמר שמואל [ה] עירובי תבשילין צריך לזכות אמר ליה אביי פשיטא דלא שמיע ליה דאי שמיע ליה מאי תיבעי ליה אמר ליה אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל אין צריך לזכות ואמר איהו צריך לזכות הכי השתא בשלמא התם פליגי רב ושמואל וקא משמע לן כחומרין דמר וכי חומרין דמר אבל הכא אי איתא דשמיע ליה מי איכא דמאן דפליג ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרבי זירא א"ל אוגיר לן רשותך לא אוגיר להו אתו לקמיה דר' זירא אמרו ליה מהו למיגר מדביתהו אמר להו הכי אמר ר"ל משמיה דגברא רבה ומנו רבי חנינא [ו] אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו ההוא טורזינא דהוה בשיבבותיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה אוגר לן רשותך לא אוגר להו אתו לקמיה דרב יהודה בר אושעיא אמרי ליה מהו למיגר מדביתהו לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב מתנה לא הוה בידיה אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו מיתיבי נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף לא קשיא [ז] הא דאסר הא דלא אסר הכי נמי מסתברא דא"כ קשיא דשמואל אדשמואל דאמר שמואל [ח] אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן ממנו בעל כרחו רגיל אין שאין רגיל לא שמע מינה לימא מסייע ליה [ט] כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי

שאני

ואין טועמין מפירותיה. דאי לאו דפלחוה לא הוו פרשי מינה: נצרפי. שם ע"ז שהיתה באותה מדינה: צריך להודיע. אם חפלין בכך שמא מקפידין בעירובין[ד] ואמר בפ"ק[ה] המקפיד על עירובו אינו עירוב שעינו צרה באותה פת ליתן לחביריו אבל משלו אין צריך להודיעו דזכין לו לאדם שלא בפניו: הכא תנן. בעירובי חצירות[ו] ומזכה להן: הכא לא תנן. בעירובי תחומין קתני לקמן (דף פב.) כיצד משתתפין בתחומין כו' ולא קתני ומזכה להן: שהלכה לבית המרחץ. מבעוד יום חוץ לתחום עירה וחשכה לה ואסר לה לחזור: ר' חייא בבלי היה כדאמרינן במסכת סוכה (דף כ.) עלו ר' חייא ובניו ויסדוה: ואיבעיא להו גרסינן: בריה[ז] דבת יעקב. אביו לא היה הגון לפיכך לא הזכירו: אקיף. הרבה עלי הדרך בשבילי: וזיל אסולמא דצור. דרך מסילת (ב) צור: רבי חייא קאי כרב בתחומין וגבי חצירות טעמא דרב משום דכיון דקאסר עליה גמר ומקני ואין צריך זכייה ואע"ג דמתני' פליגא עליה דרב רב תנא ופליג: מי איכא למאן דפליג. מי אשכחן דפליג איניש עליה: טורזינא. נכרי היה ממונה על כלי זיין העשויין לשמירת העיר להלחם על הכרים ודר בעיר: הא דאסר. על בני המבוי לא בעינן דעתיה ומתני' בדלא אסר כגון חצר שבין שני מבואות ורגילה עם זה ולא עם זה: הכי נמי מסתברא. דמודה שמואל היכא דלא אסר: ולא נשתתף. אינו רוצה ומתכוין לאסור עליהן:

שאני

רב אמר א"צ לזכות. דכיון דאסר עליה גמר ומקני ליה ובתחומין צריך לזכות דלא אסר עליה ולא גמר ומקני כדפירש בקונטרס ולשמואל במבוי צריך לזכות דלמקני רשות הוא דקסבר עירוב משום קנין בפ' מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) אפילו למ"ד עירוב משום דירה צריך לזכות כדי שיהא קונה דירה בבית חבירו ובתחומין סבר שמואל דאין צריך לזכות דלא קני רשות אחרים הוא אי נמי כיון דאין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה משום מצוה גמר ומקני ועוד כיון דעירובי תחומין אין מערבין אלא מדעתו אמירתו כשהוא אומר לא וערב לי חשובה כזכייה והשתא יש דברים שאנו מחמירין בחצירות מתחומין דחצירות צריך לזכות לשמואל ובעי פת ובתחומין אין צריך לזכות ואין צריך פת ויש דברים שאנו מחמירין בתחומין טפי דבתחומין בעי ב' סעודות לכל אחד ובחצירות בזמן שהן מרובין סגי [במזון ב' סעודות לכולם ובזמן שהן מועטין סגי] בגרוגרת לכל אחד כדאמרינן [ח] סוף פירקין והשולח עירוב ביד חרש שוטה וקטן אינו עירוב בתחומין ובחצירות קטן גובה את העירוב:

מעשה בכלתו כו'. ° פי' בקונטרס דהאי עובדא בתחומין הוה ואע"ג דבחצירות פליגא מתני' עליה דרב רב תנא הוא ופליג וקשיא דעיקר הקושיא לא היתה אלא מחצירות ומהא לא משני מידי וי"ל דבעירובי חצירות היה המעשה וכן פירש רבינו חננאל ורב סבר כרבי ישמעאל וקסבר רב דתנא דידן תנא בחצירות דבעינן זיכוי כל שכן בתחומין דתחומין לכולי עלמא בעי זכיה ולפירוש הקונטרס דמוקי לה בתחומין יש לומר דרבי חייא ורבי ישמעאל בר' יוסי משום אביו אזדו לטעמייהו דר' חייא אית ליה לעיל בספ"ק [ט] דתחומין דאורייתא ולהכי מחמיר בהו ור' יוסי דמיקל לטעמיה דאמר לעיל (דף לה.) ספק עירוב כשר:

אמר רב נחמן נקיטינן אחד עירובי תחומין ואחד שיתופי מבואות צריך לזכות. וכן הלכה וכן פסק בשאלתות [י] בפרשת ויהי בשלח דכולם צריכין לזכות עירובי תחומין וחצירות ושיתופי מבואות ועירובי תבשילין ואע"ג דבעי רב נחמן עירובי תבשילין מאי הא מסיק אביי דלא שמיע ליה דשמואל דאי שמיע ליה לא הוה מיבעיא ליה:

אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם כו'. ואם תאמר ואמאי לא מייתי מדרב יהודה דאמר בריש הדר (לעיל דף סה.) משמיה דשמואל שכירו ולקיטו של נכרי נותן עירובו ודיו ° וכל שכן אשתו והוה מייתי מנכרי אנכרי ויש לומר ° דאשתו אאשתו ניחא ליה לאתויי:

רגיל אין שאינו רגיל לא. דרגיל אסר כמו פתח הרגיל אבל שאינו רגיל אינו אוסר ונוטלים שיתופו בעל כרחו דקאמר היינו של בעל הבית אבל דעת אשתו צריך ואף על גב דאסיקנא דאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו אין ללמוד מכאן שתוכל לזכות לבני המבוי ולבני חצר לתת פת עבורם נהי דבשביל עצמה יכולה ליתן שלא מדעת בעלה אין לה כח לזכות לשכיניה שלא מדעת וצריך ליזהר שלא תזכה האשה לשכיניה כשאין בעלה בעיר ואף על גב דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי אפילו לא אסרי אהדדי כל זמן שלא מיחה הבעל דמסתמא לא קפיד מכל מקום אין לסמוך על זה לענין שתוכל לזכות לאחרים ואם אין הבעל והאשה בעיר אלא בני ביתו צריך לדקדק אם יכולין לערב בני ביתו בלא רשות משל בעל הבית דהא בסמוך [עמוד ב] תנן ניתוספו עליהן מוסיף וצריך להודיע וכשלכה האוכל נמי קתני דצריך להודיע ממין אחר:

מסורת הש"ס

א) [בס"א: אידם, ב) רש"ל מ"ז, ג) [צ"ל ברה], ד) בס"א: בעירובן, ה) [צ"ל בפ"ד דף מט.], ו) בס"א: בשיתופי מבואות, ז) [צ"ל ברה], ח) צ"ל בסמוך ע"ב, ט) [דף יז:], י) [סוף סי' מח וסי' נ],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' נקטינן אחד עירובי תחומין (ואחד עירובי חצירו') תא"מ ונ"ב ס"א נמחק: (ב) רש"י ד"ה וזיל אסולמא וכו' צור הס"ד ואח"כ מ"ה שהלכה לבית המרחץ מבע"י חוץ לתחום עירה וחשכה לה ואסר לה לחזור הס"ד [בדפו"ר ליתא לד"ה שהלכה לבית המרחץ, וכנראה כוונת רבינו להוסיפו אבל לפנינו כבר מובא לעיל]:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מעשה כו'. לא ידעתי למאי נדחקו רש"י ותוס' בזה הא י"ל כפשוטו דרב ס"ל מסברא דהחלט דתחומין דיש לו אסמכתא מקרא חמור מחצירות או מטעם דבחצירות דאסרי אהדדי גמר ומקני. וא"כ דר"י בר"י דס"ל דבתחומים א"צ לזכות כ"ש בחצירות ואף הך תנא מסייע לו דבחצירות א"צ לזכות. אלא דרב עצמו מחמיר בתחומין כר"ח לאסר בתחומין ופשוט: ד"ה אתו לקמי'. וכ"ש אשתו. עי' לעיל דף סה ע"ב תד"ה דלא הוי שוכר וצ"ע: **בא"ד** דאשתו אאשתו ניחא ליה לאתויי. ק"ל ממימרא דשמואל באשתו קמייתרא כיון דכבר אמר בשכירו ולקיטו מערבי' והיינו ג"כ אפי' בע"כ דהא מייתי ליה לעיל אההיא דלחמן בר ריסתק דלא רצה לא גזרו. וא"כ מכ"ש באשתו והיה נראה מזה ראיה גדולה לפשוט ספיקא דתוס' לעיל דף ע' ד"ה יורש בסה"ד דאפשר דשכירו ולקיטו רק דנכרי אבל לא דישראל דהוצרך שמואל לאשתו דהכא מיירי בישראל דזהו דוקא באשתו ולא בשכירו ולקיטו:

◆

מוסף רש"י

ואין טועמין מפירותיה. ודאי פלחי לה (ע"ז מח.). **דבי נצרפי.** שם עבודת כוכבים שלהם (שם).

◆

רבינו חננאל

ואין טועמין מפירותיה. ושמואל אמר כגון דאמרי הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי ושתו ליה ביום אידם. אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הילכתא כשמואל. מותבינן על מאן דאמר צריך להגביה חבית של (שותפי) [שיתופי מבואות] מן הקרקע טפח. והתניא כיצד משתתפין במבוי מניח אדם חבית של יין של שמן ושל תמרין ושל גרוגרות ושל שאר מיני פירות, בין משלו בין משל חבירו צריך להודיע. ומגביהה מן הקרקע כלשהו. ופריק מאי כלשהו דקתני טפח. איתמר שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות. עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות. בשלמא לשמואל דתנן בשיתופי מבוי ומזכה להן. אלא לרב דאמר בשיתופי מבוי אין צריך לזכות קשיא ליה מתני'. ופריק תנאי היא, ר' חייא סבר צריך לזכות ור' ישמעאל ב"ר יוסי אמר משום אביו אין צריך לזכות. דתניא מעשה בכלתו של ר' אושעיא שהלכה למרחץ ועירבה לה חמותה משלה ולא זכתה לה ואסר לה ר' חייא. ואמר לו ר' ישמעאל ב"ר יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירובין, כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין (בעירובין) הקל. וכן אמר ר' יוחנן דחמותה משל עצמה עירבה ולא זיכתה לכלתה ולפיכך אסר

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ח מהלכות ע"ז הלכה ג טוש"ע י"ד סי' קמב סעיף יג:

מא ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יט סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' תיג:

מב ג מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ט:

מג ד מיי' שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ג:

מד ה מיי' פ"ו מהל' י"ט הלכה ו סמג עשין ב ולאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקכז סעיף י:

מה ו ז מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה יב ופ"ה הלכה ה סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסז וסי' שפב סעיף יא:

מו ח מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה ב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסז:

[מו] ט [מיי' פ"ה מהל' שכנים דין יב טוש"ע ח"מ ר"ס קסב וברב אלפס ב"ב פ"א דף קנז: בשם התוספתא וכן הביא הרא"ש ע"ש ובתוספתא דב"ב שלפנינו ליתא]:

◆

רב נסים גאון

ובא מעשה לפני ר' חייא ואסר. אמר לו ר' ישמעאל ב"ר יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירוב. ר' חייה בבלי הוה, ואיתה בסוף פרק א' דמסכת סוכה אמר ריש לקיש הריני כפרת ר' חייה ובניו. שבתחילה נשתכחה תורה מישראל, עלה עזרא מבבל ויסדה, חזרה ונשתכחה, עלה ר' חייה הבבלי ובניו ויסדוה. ובפרק ל"ו כריתות ר' הושעיה הוה שכיח קמיה דבר קפרא שבקיה ואתא לקמיה דר' חייא. ואתה מוצא בר קפרא שואלו בשביל ר' חייה מה בבלי אומר בדבר זה. **סליק פרק חלון**

◆

רבינו חננאל (המשך)

ר' חייא. **אמר** רב נחמן נקיטינן אחד שיתופי מבואות, ואחד עירובי תחומין צריך לזכות. בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או לא. ואמר רב יוסף מאי תיבעי ליה הא אמר שמואל צריך לזכות. **ההוא טורזינא** דלא בעא לאוגורי להו רשותיה לבני מבוי, ואזלו ואגרו אינהו מדביתיהו. ואמר להו ר' זירא שפיר עבידיתו דאשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו, וכן (ב)אשתו של גוי משכרת בלא רשות בעלה. ואם בא בעלה הגוי ומיחה בטילה אותה השכירות, ונאסרו וחזרו לאיסורן. וכן אמר רב יהודה (בר הושעיה) משמיה דשמואל, אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו. **ואותבינן** עלייהו והתניא נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף. ופרקינן [א] מתניתא בדלא אסר עלייהו כגון שאינו רגיל לערב עמהם וגם אינו אוסר עליהן. כלומר אינו ממחה על [ידי] אשתו מפני שעירבה עמהם, אבל אם ממחה על ידי אשתו אוסר על בני חצר. וכי קאמר שמואל (כך אסר) [בדאסר] עלייהו [דא"כ קשיא דשמואל אדשמואל]. דאמר שמואל אחד מבני מבוי שרגיל ומשתתף עם בני מבוי ונמנע ולא רצה להשתתף, בני מבוי נכנסין לביתו ונוטלין ממנו שיתופי מבוי על כרחו. [רגיל אין שאין רגיל לא] קשיין אהדדי דהא הוא דאמר [אשתו של אדם מערבת לו שלא] מדעתו. אלא לאו הא דמיחה על ידה ואמר איני רוצה בזה העירוב שעירבה אשתי, ודשמואל ודר' חנינא היכא דלא אסר כגון שלא מיחה. נימא מסייע ליה כופין אותו (ועושין) ועושה לחי וקורה למבוי.

[א] נראה דל"ל כאן דר' חנינא ושמואל בדלא אסר וכו' כצ"ל וכן מסיים רבינו להדיא בסוף הענין ודשמואל ודר"ח היכי שלא אסר וכו'.